

NOVÝ ZÁKON O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH A DRUŽSTVECH

1. vydání (červenec 2013)

1. aktualizace k 1. 1. 2018

Dne 14. ledna 2017 nabyl účinnosti **zákon č. 458/2016 Sb.**, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), kterým došlo k první a dosud jediné novelizaci zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Novelizace se týká jen ustanovení § 448, opětovně zavádí ingerenci zaměstnanců do dozorčích rad akciových společností. Níže popsaná pravidla musí akciové společnosti s více než 500 zaměstnanci v pracovním poměru promítnout do svých stanov do 2 let od účinnosti novelizace, tedy do 14. ledna 2019. Pokud by tak akciová společnost s více než 500 zaměstnanci v pracovním poměru neučinila, soud vyzve společnost k nápravě a stanoví jí k tomu lhůtu. Pokud akciová společnost ani po výzvě soudu stanovy nepřizpůsobí novým požadavkům zákona, rozhodne soud o zrušení společnosti a nařízení její likvidace.

Str. 618 V § 448 odstavce 1 a 2 znějí:

„(1) Neurčí-li stanovy jinak, má dozorčí rada tři členy. Počet členů dozorčí rady musí být dělitelný třemi, jde-li o společnost s více než 500 zaměstnanci v pracovním poměru.

(2) Členy dozorčí rady volí a odvolává valná hromada, nestanoví-li tento zákon nebo jiný právní předpis jinak. Jde-li o společnost s více než 500 zaměstnanci v pracovním poměru, volí dvě třetiny členů dozorčí rady valná hromada a jednu třetinu zaměstnanci společnosti. Stanovy mohou určit vyšší počet členů dozorčí rady volených zaměstnanci, avšak tento počet nesmí být větší, než počet členů volených valnou hromadou; mohou rovněž určit, že zaměstnanci volí část členů dozorčí rady i při menším počtu zaměstnanců společnosti.“

V § 448 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 a 4, které znějí:

„(3) Právo volit členy dozorčí rady mají pouze zaměstnanci, kteří jsou ke společnosti v pracovním poměru.

(4) Člen dozorčí rady zvolený zaměstnanci může být zaměstnanci od-

volán. Na odvolání zaměstnance z dozorčí rady se použije obdobně ustanovení odstavce 3.“

Dosavadní odstavce 3 až 5 se označují jako odstavce 5 až 7.

Při aplikaci nového znění uvedeného ustanovení je třeba přihlížet k Přejednému ustanovení, které zní:

„Čl. II

Přechodné ustanovení

Společnost s více než 500 zaměstnanci v pracovním poměru uvede ujednání stanov a složení dozorčí rady do souladu s tímto zákonem do 2 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Neučiní-li tak, rejstříkový soud ji k tomu vyzve a stanoví ve výzvě dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění této povinnosti, jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídit její likvidaci.“

Str. 619 Poznámky k § 448 nyní znějí:

„Základní předpoklady pro výkon funkce člena představenstva plynou z ustanovení § 152 odst. 2 a 3 občanského zákoníku. U členů fyzických osob se vyžaduje jejich plná svéprávnost. Z ustanovení § 445 tohoto zákona však také plyne, že členem dozorčí rady může být i právnická osoba. Ta je povinna následně určit konkrétní fyzickou osobu, která bude funkci člena představenstva vykonávat. Na tuto konkrétní osobu, která bude činnost fakticky vykonávat, tak i na právnickou osobu, která bude formálně členem orgánu, se vztahují pravidla o kvalitě výkonu funkce i o zákazu konkurence a překážkách výkonu funkce.

Uvedené ustanovení vymezuje počet členů dozorčí rady, volbu předsedy tohoto orgánu, délku funkčního období a neslučitelnost funkcí. Na základním počtu členů dozorčí rady se nic nemění. Stejně jako podle předchozí právní úpravy musí mít i podle nové právní úpravy dozorčí rada 3 členy. Pravidlo o počtu členů dozorčí rady je dispozitivní, takže se stanovy mohou v tomto ustanovení odchýlit. Novelizace zákonem č. 458/2016 Sb. vrací zpět pravidlo dělitelnosti pro případ společností, které mají více než 500 zaměstnanců v pracovním poměru. U těchto společností musí mít dozorčí rada nejméně 3 členy a bude-li jich víc, musí být jejich počet dělitelný třemi. Důvodem je skutečnost, že u těchto společností budou nejméně jednu třetinu členů dozorčí rady volit zaměstnanci společnosti a dvě třetiny členů dozorčí rady bude volit valná hromada. Stanovy mohou zaměstnancům přiznat právo volit i více než jednu třetinu členů dozorčí rady, nikoliv však více než jednu polovinu. Stejně tak mohou stanovy společnosti dispozitivně připustit, aby i ve společnosti s nižším počtem zaměstnanců volili část členů dozorčí rady zaměstnanci.

Aktivní volební právo mají pouze zaměstnanci v pracovním poměru. Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr tedy volební právo nezakládají. Kvalita, ve smyslu rozsahu, pracovního poměru však již nerozhoduje. Pasivní volební právo pro členy dozorčí rady volené zaměstnanci společnosti zákon

nijak neomezuje. Lze tedy učinit závěr, že osobou zvolenou zaměstnanci do dozorčí rady nemusí být opět jen zaměstnanci této společnosti. Úprava tedy umožňuje, aby zaměstnanci do dozorčích rad volili z řad odborníků. I takto zvolení členové dozorčí rady musí splňovat obecné předpoklady pro výkon funkce. Navíc, na rozdíl od předchozí právní úpravy v obchodním zákoníku, nemají zaměstnanci zvolení členové dozorčí rady žádné odchylky z hlediska výkonu funkce ani odpovědnosti. Ohledně odvolání členů dozorčí rady, kteří byli zvoleni zaměstnanci, se uplatní pravidlo, že kdo tyto členy zvolil, může je rovněž odvolat. Členové dozorčí rady zvolení do svých funkcí zaměstnanci jsou právě těmito zaměstnanci opět odvolatelní.

Odstavec první má však zcela jistě dispozitivní charakter, lze se od něj tedy ve stanovách odchýlit. To neplatí pro společnosti s více než 500 zaměstnanci v pracovním poměru. Podle tohoto ustanovení však zákonný požadavek na tříčlennou dozorčí radu platí jen potud, pokud jej nebudou modifikovat stanovy společnosti. Pravidlo po stanovení odchylky vymezeno není. Stanovy tak mohou stanovit vyšší, ale patrně také nižší počet členů dozorčí rady, a to zcela bez vazby na počet akcionářů společnosti. Pokud se však stanovy počtu členů dozorčí rady věnovat nebudou, bude platit dispozitivní zákonná úprava a podle odstavce prvního bude muset mít dozorčí rada 3 členy.

Stejně jako podle předchozí právní úpravy i podle nové tento orgán, jakožto orgán kolektivní ve smyslu ustanovení § 44 odst. 3 tohoto zákona, volí a odvolává svého předsedu. Volba ani odvolání předsedy dozorčí rady tedy nespadá do působnosti valné hromady, ale je plně v působnosti samotné dozorčí rady. Valná hromada, případně zaměstnanci, volí jen členy tohoto orgánu, ale na volbu či odvolání jeho předsedy další vliv nemají. Mohou tedy ovlivnit jen okruh kandidátů na tuto pozici jejich volbou do dozorčí rady společnosti.

Funkční období se proti dřívější právní úpravě zkracuje. Podle obchodního zákoníku platilo dispozitivní pravidlo, že pokud stanovy neurčí jinou délku funkčního období (maximálně 5 let), je funkční období pětileté. Dispozitivita ustanovení o délce funkčního období se nemění. Podstatně se však zkracuje délka funkčního období z 5 let na 3 roky. Navíc ustanovení vyjasňuje občasné dřívější výklad, zda je délka funkčního období stanovena pro orgán jako celek nebo pro každého jeho člena zvlášť. Podle odstavce třetího je funkční období samostatné, začíná i končí tedy každému členu individuálně.

Nová právní úprava významně akcentuje význam smlouvy o výkonu funkce. Její podrobnější úprava je obsažena v ustanovení § 59 až § 61 tohoto zákona. Její obsah vymezuje dvojnásobem. Jednak odkazuje na výkon funkce s přiměřeným použitím ustanovení o příkazu v § 2430 a násl. občanského zákoníku, což je úprava nahrazující mandátní smlouvu, jednak také upravuje částečně její obsahové náležitosti v ustanovení § 60 tohoto zákona. Je však zjevné, že se toto ustanovení věnuje zejména otázce odměny a jiných plnění od společnosti vůči členům svých orgánů. Odstavec třetí § 439 tohoto zákona však předpokládá, že tato smlouva vymezení také délku funkčního období člena představenstva. Pokud mohou délku funkčního období člena dozorčí rady vymezit dva dokumenty,

tedy stanovy podle první věty odstavce třetího, ale i smlouva o výkonu funkce podle druhé věty třetího odstavce, nelze předem eliminovat nebezpečí rozporu v těchto dvou dokumentech. Odstavec třetí řeší takový případný spor v délce funkčního období ve prospěch úpravy obsažené ve smlouvě o výkonu funkce.

Poslední odstavec tohoto ustanovení celkem logicky z hlediska rozdělení funkcí mezi členy orgánu dualistického systému, jejich vzájemných vazeb a kontrolní činnosti dozorčí rady stanovuje neslučitelnost funkce člena dozorčí rady s funkcí člena představenstva a dalších osob, které jsou podle zápisu v obchodním rejstříku oprávněny jednat za společnost. Nebude se tedy jednat o všechny osoby oprávněné jednat za společnost, ale jen o ty, které jsou jako takové zapsané do obchodního rejstříku. Takovou osobou bude například prokurista společnosti.“

NOVÝ ZÁKON O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH A DRUŽSTVECH

**Zákon č. 90/2012 Sb.,
o obchodních společnostech a družstvech
(zákon o obchodních korporacích)**

JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M., Mgr. Nina Bachroňová, Mgr. Karina Divišová,
JUDr. Libor Finger, JUDr. Miroslav Machala, Mgr. Martin Prosser,
Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M.

Vydalo nakladatelství ANAG
Tisk a vazba EPAVA Olomouc, a.s.
Odpovědná redaktorka Mgr. Pavlína Šestáková
Sazba Ondřej Forman
Autorská uzávěrka 8. července 2013
ISBN 978-80-7263-823-9

ANAG, spol. s r. o.
Kollárovo nám. 698/7, 772 00 Olomouc, Město
tel. 585 757 411, fax: 585 418 867
e-mail: obchod@anag.cz
www.anag.cz